

6 'ਵੈਜ਼ਾਨਾ' ਸਪੋਕਸਮੈਨ

ਮੇਰੀ ਨਿਜੀ ਡਾਇਰੀ ਦੇ ਪੰਨੇ

- ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

“ਸਿੱਖ ਬਹੁਤ ਲੜਦੇ ਨੇ” ਜਾਂ “ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਲੜਨਾ ਆਉਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ!”
ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ?

ਮੇਰੇ ਪਿਤਾਮਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਭਾਈ ਦੀ ਬੰਨ੍ਹ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੇਜੇ ਤੇ ਨਾਨੀ ਜੀ ਜਾਣਦਾ। ਸੁਧਕਮਨ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਦੇ ਨੌਕਰ ਵਿਚ ਟੋਕੀਏਂ ਤੇ ਮੁੱਠੇ ਚਲਾਏ ਜਾਂ ਵਿਚ ਬੋਧੀ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈਆਂ ਦੇ ਤੇ ਮੁੱਠੇ ਨਵੇਂ ਲਈ ਮੁੱਠੇ ਚਲਾਏ। ਅੱਜੋਂ ਵਾਲੀਆਂ ਭਾਈਆਂ ਸੁਧਕਮਨ ਦੇ ਭਾਈ ਲਾਲਸਾ ਜੀ ਮੁੱਠੇ ਮੁੱਠੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਜਾਂ ਅੱਜੋਂ ਅੱਜ ਸਮਾਨ ਮਾਨੁਕ ਵਿਚ ਤੇ ਜਾਪਤ ਦੀ ਵੀ ਇਕੱਠਾ ਲਾਇਆ ਜਿੰਦ ਮਾਨੁਕ ਵਿਚ। ਉਹਦੇ ਜੰਮ ਪੰਦੇ ਵਿਚ ਜਾਪਤ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਏ। ਇਕ ਵੇਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਉਹ ਬੀਬਾਝ ਤੇ ਆਇਆ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਭਾਈ ਨੂੰ ਲੈਣ ਤਾਂ ਪੁੱਤ ਜੀ ਆਪਣਾ ਆਪ / ਉਹ ਕਿਸੇ ਭਾਈ ਤੇ ਮੁਆਫ਼ ਕੀਤੀ ਚਲ ਪਏ। ਵਿਚ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਤੇ ਸਾਥਾ ਰੋਗੀਆਂ ਟੁੱਟਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ। ਨਾ ਅੱਜੀ ਸ਼ਹਿਦ ਵਿਚ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਤੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਭਾਈਆਂ ਨਿਕਲ ਜੀ ਸਾਥੇ ਰੱਖੇ ਜਾਂ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਇਕੱਠਾ ਟੋਕੀਏਂ ਭਾਈਆਂ 'ਗਾਏਬਾਝ' ਜੀ ਆਲੇ ਏ। ਪਰ ਕੀ ਤੇ। ਅੰਗੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਉਹ ਜੰਮਣ ਵੇਲੇ ਹੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰ ਸ਼ਹਿਦ ਵਿਚ ਟੋਕੀਆਂ ਦੇ ਚਲਣ ਤੇ ਸ਼ਰਫ਼ਾਇਆਂ ਉਹਨਾਂ ਵੇ। ਜੇ ਸੁਰਤੁਰੀ ਵਿਚ ਦੇ ਅੰਗੇਜ਼ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਚੋਣ ਤਾਂ ਕਰਕੀਆਂ ਦੇ ਉਹ ਪੁੱਤਰ ਜੀ ਚਲਣ ਚਲ ਚੁਕੇ ਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹੀ ਸ਼ਹਿਦ ਵਿਚ ਜਾ ਸਕਦੇ ਤੇ ਬਾਝੋਏ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਚਲ ਇੰਟਰੀਅਨਲ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਨਾਲੀਆਂ ਵੀ ਚਲੇ ਤੇ ਰਾਸ ਲੱਗਣ ਦੀ ਸਾਹਜ ਤੇ ਸੁਰਤੁਰੀ ਉਹ ਆਇਆ ਏ, ਕਦਾਪਿ ਨਹੀਂ ਗਲਤ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਤਾਂ ਮੁੱਠੇ ਚਲ ਗਏ ਤੇ ਸੁਰਤੁਰੀ ਦੇ ਸੁਰਤੁਰੀ ਦੀ ਹੱਥ ਸਕਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚਿਤ ਮਿਲੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਉਹ 10 ਮੀਲ ਲੱਗ ਗਏ ਸਾਥ ਅੱਗੇ। ਬਾਝਦਾਰ ਵਿਚ ਆਇਆ ਜਾਂ ਉਹ ਦੀ ਸੋਟਰ ਸੋਫੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾਮਹਾਂ ਜਾਂ ਭਾਈ ਲਾਲਸੇ ਨੂੰ ਆਖੀ ਕਿ ਇਕਦੇ ਉਹਨਾਂ

ਭੇਡ ਕੁ ਘੰਟਾ ਮਗਰੋਂ ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਸਰਦਾਰਨੀ ਜੀ ਅਪਣੇ ਬੰਟੇ ਨਾਲ ਸਾਢੇ ਵਲ
ਆਉਂਦੇ ਦਿਸੇ। ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ, “ਤੁਸੀਂ ਸ. ਜਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੋ?”
ਸਾਡੀ ਜਾਨ ਵਿਚ ਜਾਨ ਆਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਭੇਡ ਦੇ ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ

ਸਾਡਾ ਜਨਮ ਇਹ ਜਨਮ ਆਇਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥੀ ਕਿ ਉਹ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਘਣ ਤੇ ਕਾਨੀ ਲੜਕੇ ਹੋਣਗੇ। ਜਿਵੇਂ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਗੋਂ ਸਰਦਾਰ ਮਲਿਕ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਲੈ ਲੈਣ। ਮਲਿਕ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਚੋਟ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪਣੀ ਸਰਦਾਰਨੀ ਤੋਂ ਬੋਲੇ ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਉੱਤੇ ਸਾਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਸੀ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਰਮੀਨਲ ਨਾਲ ਫੜ ਗਲਤ ਦੱਸ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਖੰਭਲ ਖੰਭਲ ਹੋਏ ਰਹੇ ਤੇ ਅੱਥਰੀ ਵੀ। ਚਲੋ, ਅੱਤ ਭਰਾ ਸੋ ਭਰਾ।

ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸਗੋਂ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ। ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਪੰਜ ਜੇ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਸਾਡੀ ਥੱਕ ਹੋਏ ਹੋ। ਪਹਿਲਾਂ ਲੰਗਰ ਛੱਡ ਲਵੋ। ਇੱਕ ਘਰ ਚਲਦੇ ਹਾਂ।"

ਲਗੇ, "ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖਣਾ ਛੱਡ ਲਵੋ।" (ਭਰਿ ਕਰ ਚਲਦੇ ਹੋ।)

ਅਜੇ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂਬਰ ਟੇਕਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਜਿੰਦ ਵਿਚ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਓ ਵਿਚ ਟਰ ਲਈ ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਲੇਗਰ ਛੱਡ ਲਈਓ। ਅਜੇ ਵੀ ਜਿੰਦ ਕਰ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਹਾਲ ਵਲ ਚਲਦੇ। ਉਥੋਂ ਸਭ ਕੇ ਥੱਪਿਆ ਸਾਹ ਸਿੱਖ ਬਾਬਾ ਉਲਰ ਉਲਰ ਕੇ ਹੋ ਬਚਦੀ ਜਾਣੀ ਬਚੀ ਗਈ ਕੇ ਕਿੱਕ ਦੂਜੇ ਸੀ। ਵਿੰਟੂਨ ਹੋ ਜਮਨੀ ਰਾਣੀ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਾਮੁਏ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਮੈਂਬਰ ਟੇਕਿਆ। ਸਾਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਕਿ ਸਰਦਾਰਨੀ ਮਲਿਕ ਸਾਨੂੰ ਦਿਘਰ ਆਉਣੋਂ ਕਿਉਂ ਰੁਕ ਰਹੇ ਸਨ।

ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਹਿਣਾ ਲੱਗੇ, “ਜੇ ਕੁੱਝ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹੋ, ਇਸ ਬਾਰੇ ‘ਸਪੈਕਸਮੈਨ’ ਵਿਚ ਨਾ ਲਿਖਣਾ ਪਲੀਜ਼।”
ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦੇਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ, “ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਕੁੱਝ ਵੇਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਡਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਲਿਖਾਂਗੇ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ‘ਤੇ ਰੋਣਕ ਜਹੀ ਪਰਤ ਆਈ।

ਪ੍ਰੰਤੂ ਦੋ ਸਾਲ ਮਗਰੋਂ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਉਹੀ ਸਫ਼ਰਦਾਰੀ ਮਿਲਕਤ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੇਟਾ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਉੱਤੇ ਮੈਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਆਏ ਹਨ ਤਾਂ ਅੱਜ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਯਥਾ ਲਗ ਲਿਜਾਣਾ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਲਿਜਾਣਾ ਬਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਹੀ, ਮੈਂ ਦਬਾਰਾ ਵਾਲ ਵਲ ਬਲਾ ਗਿਆ। ਠੀਕ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਬਦਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਾਹੁੰਦਾ ਉਲਾਹ ਉਲਾਹ ਤੇ, ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ਵਾਰੀ ਸ਼ਾਇਦ ਇਕ ਚੁੰਨੇ ਉੱਤੇ ਝਪਟ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਮੁਖ ਫੇਰ ਫੇਰਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮੇਂ ਸਰਦਾਰਨੀ ਮਲਿਕ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦੇਂਦੇ ਪਹਿਚਾਣਾ,
“ਦੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾ ਸੁਰੇਹੀ ਤਿਨ੍ਹਾ ਦੀ ਲੜਾਈ
ਅਜੇ ਤਕ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ?”
ਸਰਦਾਰਨੀ ਮਲਿਕ ਖੱਬੇ ਪੱਤੇ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ,
“ਦੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾ ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੁਸੀਂ ਆਏ ਸੀ,
ਉਦੋਂ ਵੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ
ਤੋਂ ਗੱਲ ਸਬੰਧੀ ਅੱਜ ਵੀ ਚੋਣ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਰ
ਤੁਸੀਂ ਵਾਅਦਾ ਕਰੋ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਦੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾ
ਤੁਸੀਂ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਖਿਆ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਵੀ
ਤੁਸੀਂ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ।”

ਸਰਦਾਰਨੀ ਮਲਿਕ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥਾ ਪ੍ਰਵਾਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ (ਮਲਿਕ ਸਾਹਿਬ), ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੰਬ ਅਤੇ ਮਲਿਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨੇ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਪ੍ਰਵਾਰ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਰਹਿ ਕੇ ਇੰਜ ਹੀ ਲਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਅਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ

ਉਹ ਫਟ ਬੋਲੇ, “ਗੋਲਕ ਜਿਥੇ ਵੀ ਪਈ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਸ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਚਾਹਤ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਲੜਦੇ ਹੀ ਮਿਲਣਗੇ। ਗੋਲਕ ਉਤੇ ਜਿਸ ਵੀ ਪੜੇ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰ ਫਾਇਦੇ ਅਪਣੇ ਆਪ ਜੁ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ !”

ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੋਡੇ ਸਿੱਖ (ਮੌਨੇ) ਸਨ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦਸਤਾਰਧਾਰੀ ਸਿੱਖ। ਦਸਤਾਰਧਾਰੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਕਿਉਂਕਿ ਪੱਕੇ ਸਿੱਖ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਕੋਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਮੌਨੇ ਸਿੱਖ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਦਿਲੋਂ ਉਹ ਕੇਸਾਧਾਰੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੱਕੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਰਕਾਓਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਲੰਗਰ ਛਕਦੇ ਹੋਏ, ਉਹ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਫਿਰ ਫਿਲਾਸਫ਼ਰਾਂ ਵਾਲੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੋਲੇ, “ਗੋਲਕ ਚੁਕ ਦਿਉ। ਇਹ ਲੜਨਾ ਆਪੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਫਿਰ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਧੜੇ ਅਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਸਿੱਖ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ‘ਸਿੱਖੀ’ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਹੀ ਬੋਲਦੀ ਹੈ ਜਦ ਤਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲਕ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਤਕ ਗੋਲਕ ਇਥੇ ਪਈ ਰਹੇਗੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ‘ਸਿੱਖੀ’ ਵੀ ਭੁਝਕ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੀ ਰਹੇਗੀ ਤੇ ਇਹ ਲੜਦੇ ਝਗੜਦੇ ਵੀ ਰਹਿਣਗੇ ਹੀ।”

ਹੋਈ। ਜਿੱਥੇ 'ਤੇ ਅਪਮੀ ਨਲਾਈ ਝਗੜੇ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਵਿਗੜ ਚੁੱਕੇ ਅਕਸ ਥਾਵੇਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਿਤਾ 'ਤੇ 'ਤੇ ਸਮਝ ਲਾਜ਼ਮੀ' ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵਿਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੀਲ ਨਲਾਈ ਝਗੜੇ ਵਿੱਚ 'ਤੇ ਲਖਮੀ ਦੀ ਅੰਗੀ ਨੀਲ ਨਲਾਈ ਝਗੜੇ 'ਤੇ ਲਗ ਫੁਟਕਿਲੀ, ਇਹ ਹੁਣ ਸੁਧਾਰ ਸਹਿਯੋਗ 'ਤੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਅਗਲੀਆਂ ਆ ਕੇ ਕੀ ਸਿੱਖ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉੱਚ ਲਭਣ ਨੇ।

[illegible]

“ਲੜਕੇ ਭਗੜੇ ਰਹਿਣਗੇ ਹੀ” ਵਾਲੇ ਫ਼ਿਕਰ ਨੇ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਇਕ ਹੋਰ ਪਾਸੇ
ਮੋੜ ਦਿਤਾ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਕੋਰ ਪਰਿਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ। ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਸਾਲ ਭਾਰਤ ਆਉਂਦੇ ਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਲਈ
ਮੇਰੇ ਘਰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਆਉਂਦੇ। ਮੇਰਾ ਸਾਲ ਮੇਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਲਿਆ, “ਤੁਸੀਂ
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ। ਦੱਸੋ ਵਿਚ ਕੀ ਡਰਕ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ
ਹੋ?” ਉਹ ਹੱਥੋਂ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਮੈਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਟੋਕ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਤੁਸੀਂ ਇਹੀ ਕਹਿੰਦੇ
ਕਿ ਸਿੱਖ ਲੜਕੇ ਬਹੁਤ ਨੇ।”

“ਨਾ ਨਾ, ਨਾ ਨਾ, ਬਿਲਕੁਲ ਕੀ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਲੜਨਾ ਆਉਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ।
ਲੜਕੇ ਦੀ ਸਾਜ਼ ਤਾਂ ਕੰਡੀ ਮੂਰਖੀਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਲਗਾਤਾਰ ਲੜਦੇ
ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਵੱਡੀ ਤਾਂ ਵੱਡੀ ਗਲਾ ਕੱਢਦੇ ਨੇ, ਕੰਡੀ ਤਾਂ ਕੰਡੀ ਲੜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।
ਤੁਹਾਡੇ ਪਰ ਉਹਦੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਜਿੱਤੋਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ
ਲੜਨਾ।” ਏਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤਾਂ ਐਧਾ ਘੱਟਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੜ ਸਕਦੇ। ਤੂੰ ਤੋਂ ਮੈਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ
ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਾਥ ਜਾਣਾ ਤੂੰ ਪੁਣਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਕਹਿੰਦੇ, “ਸ਼ੁਰੂ ਤਾਂ
ਥੋਲ, ਤੇਰਾ ਸਾਥ ਲੱਗ ਕੇ ਤੁਹਾਡੀ ਲੜਾਈ ਸੀ, ਅੱਜ ਤੂੰ ਲੌਗਰ ਕਰਦੇ ਹੋ.....”
ਅੱਜ ਤਾਂ ਸਾਥ ਛਾਡਕ ਦੌਰਾ ਹੋ, ਲੜਾਈ ਤਾਂ ਕਰ ਰਹਿੰਦੇ। ਤੁਹਾ ਵਿਚ ਗਰਬਾਵਾਂ ਹੋਣ

ਅੰਗ ਦੂਜਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, "ਬੜਾ ਖ਼ਤਰਾ ਨਾ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਤੇਰਾ ਪਿਤਾ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਟਕੋ ਟਕੋ ਜੀ ਭੀਖ ਮੰਗਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।" ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਬਾਬਾ ਫੁੱਲ ਜੋ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰਦੇ ਸਨ, "ਆ ਬਾਹਰ ਆ, ਤੇਰੇ ਨੂੰ ਦੱਸਾਂ, ਕਿਸ ਦਾ ਭੀਖ ਮੰਗਦਾ ਸੀ ਤੇ ਕਿਸ ਦਾ ਰੋਹੜੀ ਲਾਉਂਦਾ ਸੀ।" ਅਸਲ ਗੱਲ ਫੁੱਲ ਜਾਂਦੀ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਦੇ ਵੰਗਾਰਦੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਮੀਟਿੰਗ ਖ਼ਤਮ।"

ਸੰਵਨਤਜਬ ਕੇ ਕੀ ਗੱਲ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ 'ਚ ਕਦੇ ਕੱਢ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿਸੇ ਆਖਿਓ ਬਾਣੀ ਦੇ ਦਸ ਮਹਾਂਗੋ ਦੀ ਉਹ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਝਾਈ ਕਦੇ ਇਲਕਾਫਾਜ਼ੀ ਕੀ ਯਹਿਓ ਬਣ ਨਾਹੀ ਨੇ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਜਮਾਏ ਯਹੂਦੀਆਂ ਕੱਲਾਂ ਕੁੱਝ ਸਿਫਤਾਂ ਚਾਹੀਦੇ। ਯਹੂਦੀ ਇਥੇ ਏਸੇਭਾ ਨਿਯ ਕੇ ਮੀਟਿੰਗ ਲਝਾਏ ਨੇ ਪਰ ਹਿੰਦੂ ਨੇਤੀਜੇ 'ਤੇ ਐਫੰਡ ਕੇ ਹੀ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾਏ। ਸਿੱਖ 'ਲਝਾਏ' ਕੇ ਚਾ ਬਿਨਾਂ ਕੀ ਆਇਓ ਆਪ ਉਹ ਲਝਾ ਲੈਂਦੇ ਨੇ, ਅੰਧ ਐਫੰਡ ਬਾਏ ਮੀਟਿੰਗ ਵੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਵਿਓਂ ਨਿਲਝਾਈ ਕੀ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ। ਬਾਬੀ ਸੰਵਨਤਜਬ ਕੇ ਕੀ ਧੇਈ ਲਝਾਏ ਕੁਹੇ 'ਤੇ ਮਿਲਣ ਲਈ ਲੱਭਣ ਆਈ। ਉਸ ਨੇ ਪਾਣ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਓਹੋ

ਸੰਨ ੧੯੪੯ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸੋਚਣਾ ਪਿਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਦਲਣੀ ਪਈ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਦਲਣੀ ਪਈ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਦਲਣੀ ਪਈ।

ਕਦੇ ਸਿੱਖ ਬਣਨ
ਰਹੇਗੀ, ਜੋ ਸਾਡੇ
ਜਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ
ਜਾਂ ਕੋੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ
ਲਸ਼ਟਰਾ ਉਘੜੇਗਾ
ਸੰਸਾਰਦਾਈਆਂ
ਜਿਹੜੇ ਜਿਹੜੇ ਘੱਟ

ਬੀਬੀ ਜੀਵਨਜੋਤ ਕੌਰ ਦੀ ਯੁਦੀ ਬੇਟੀ, ਇਗਲੋਫ਼ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ, ਸ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬੀਬੀ ਜਗਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਿਲਣ ਆਖੀ ਤੇ ਲੰਮੀ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਵਿਚ ਰੁੱਝੀ ਰਹੀ।

ਬੀਬੀ ਜੀਵਨਜਤ ਕੌਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ‘ਖਰੀਆਂ ਖਰੀਆਂ’ ਸੁਣਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਜੁਣਾ ਸਕੀ। ਪਰ ਜੇ ਉਸ ਦੀ ਬੇਟੀ ਨੇ ਕਦੇ ਸਿੱਖ ਬਣਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਸੁਣਾ ਕੇ ਰਹੇਗੀ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਕੋਟਕਤਵਾਦੀ ਕੇਸਾਧਾਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੌੜੀਆਂ ਲੱਗਣਗੀਆਂ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੌੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ ਉਹ ਨਿਰਮਲ ਫਲਸਫ਼ਾ ਉਘੜੇਗਾ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਬਾਬਿਆਂ, ਭੇਰੇਦਾਰਾਂ, ਸੰਪਰਦਾਈਆਂ, ਟਰਸਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਮਿੱਟੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਵੇਚ ਰੋਲ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਚਿੱਠੀਆਂ : ਕੰਨ ਖਜ਼ੁਰਾ, ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਸੁਕਰਾਤ ਬਾਰੇ

ਮੇਰੇ ਇਕ ਟਕਸਾਲੀ ਅਕਾਲੀ ਸਿੱਤਰ ਜੋ ਸਪੱਕਸਮੇਨ ਦੇ ਪਾਠਕ ਵੀ ਹਨ, ਦਰ
ਅਕਸਰ ਰੂਪਾਤਾ ਜ਼ਿਕਰ ਫ਼ੌਨ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਮਿਲ ਕੇ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਇਸ
ਇਕ ਪੜਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਮਿਲ ਉਚਾਣ ਤੇ ਗਿਆ ਜਾਂ ਮਾਨ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਵੱਧ ਕਰ
ਗਈ, ਮੈਂ ਫ਼ੌਨ ਦੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਸ਼ੁਰੂ ਅਤੇ ਉੱਤੇ 5-7 ਸਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ
ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਜਰੂਰੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, “ਜੇ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਜੀ ਰੀਲ ਹੋ ਗਈ? ਤੁਸੀਂ ਬੜੇ ਡਿਕਰਮਨ ਜਹੇ ਹੋ ਕੇ ਦੋ ਖੁੱਬੀ ਜਹੇ ਹੋ ਕੇ ਬਲ
ਜਹੇ ਹੋ, ਸੋਧ ਨਾ ਹੋ।

ਕਹਿੰਦੇ, "ਸ਼ੰਖ ਕਾਹਲੀ ਚੋ ? ਕੌਮ ਤਾਂ ਜਿਉਂਦੀ ਹੈ ਮਗੀ ਪਈ ਹੈ। ਆਗੂ ਆਪਣਾ ਪੈ ਪੈ ਨਜ਼ੀ ਗਡਨਾਂ ਨਾਲ ਕੌਮ ਥਾਵਾ ਥਕੇ ਜਾਂਦੇ ਨ। ਜਿਤਨੇ ਅੱਖੀ ਪਈ ਨ, ਉਹ ਜਾਂ ਮਾਰ ਇਤਨੇ ਜਾਂ ਸੋਲਾ ਵਿਚ ਸੁੱਟੇ ਚੁੱਕੇ ਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਮਾਨਣ ਵਾ ਖੁਬੂਬ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਪਸਾਨ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ, ਕੋਈ ਗੁਰਾ ਭਰਿੰਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਾ ਨਾਨਕ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਕੋਈ ਨਾਨਕ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਦੇ ਚਾਹੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਦੇ ਚਾਹੇ।" (ਮਨ ਭਰਤ ਦੂਜੀ)। ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਮਾਨੀ ਨੇ ਇਕੱਲਾ ਨ. ਜੀਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੀ ਕਰ ਨਾਨਕਾਂ ? ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ ਕਹਿੰਦੇ ਕਹਾਉਂਦੇ ਜਿਸ ਆਗੂ ਕੀ ਦਾਦ ਵੱਟੀ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ, ਧਾਰਮਕ ਆਗੂ ਕੋਈ ਭੁਲਕਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਬਣੇ ਹੈ।

ਸ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੈਂ ਵਿਚੋਂ ਟੋਕ ਕੇ ਰੋਕਿਆ ਕਿ ਗੋਬਿੰਦ ਪੁਰੀ ਜੀ ਏਦਾਂ ਕਹਾਣਾ ਜਾਂ ਦੁਖੀ ਹੋਣ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ। ਜਿਹੜੇ ਕੋਈ ਗੁਰਮਤੀਏਂ ਟਕਸਾਲੀ ਅਕਾਲੀ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੇ, ਚੋਰਣ ਜਾਂ ਰੁੱਖ ਕੱਢ ਕੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਜਥੇਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਇਹੋ ਹਾਲ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜਾਂ ਸਿਧਾਂਤ ਤਾਂ ਰਿਹਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਦੇਸ਼ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚੇਤੇ

ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਰਾ ਕੁੱਝ ਹੀ ਸਾਡਾ-ਸਾਡਾ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
 ਫੌਜਾ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹੜਾ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਹੈ ਅੱਜ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਿਚ, ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਥੋਪੜ ਅਤੇ ਬੇ-ਪਰਵਾਹ ਹੋ ਕੇ ਕੰਨ ਖਜ਼ਰਾ ਕੱਢਦਾ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ
 ਦਾ ਹੋਵੇ? ਸੱਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਅੱਜੇ ਦਿੱਤਾ ਹਿਰਾਦੇ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਲਿਖਾਰੀ
 -ਯਾਬੀ ਅਤੇ ਨੇਮੇਰੀ ਉਹਨਾਂ ਬਖਸ਼ ਤਾਂ ਜੋ ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ ਸਿੱਖ ਇਕ ਬਾ
 ਹੋ ਸਕਣ।

- ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਤੇਗ਼ ਗਿਆਨੀ
ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ
ਮੋਬਾਈਲ : 98149-44163

ਸੰਤਰਾਂ ਐਤਵਾਰ ਵਾਲੇ ਅੱਧ ਵਿਚ ਸੰਮਤਾਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਨਿਜੀ ਪੈਨ ਕਾਲਮ ਅਧੀਨ ਲੰਡਨ ਦੀਆਂ ਗਨਰੇਸ਼ੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ। ਪਤਾ ਚਲੇ ਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਕਾਰਦੇ ਦੀਆਂ ਗਨਰੇਸ਼ੀਆਂ ਯਾਦ ਆ ਗਈਆਂ। ਇਹ ਪਤਾ ਚਲੇ ਸੰਜੇ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਾਖੀ ਤੇ ਸ਼ਾਖਾਨਾਂ ਵਿਚ ਹੋਟ ਲਈ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਸਨ ਅਬਦਾਲ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਤੇ ਅੱਜ ਸਿਸ ਨਿਵੇ ਨਕਦਤਾ ਸਾਹਿਬ ਆ ਪਤਾ ਲੀ, ਇਕ ਬੱਸ 1994 'ਤੇ ਨਕਾਰਦੇ ਤੇ ਹੋਸ ਬਾਚਰਾ ਵਿਚ ਗਿਰਦਿਆਂ ਹੁਇਆਂ ਸੀ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਲਿਖੇ ਲੀਏ ਸਾਡੀ ਨਾਨੀ ਵਰਗੀ ਕੁਝਦੇ ਚਾਦਰ ਵਾਲੇ ਭਰਮੇ ਵਲ ਪਸ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਪਿਤਰ ਤੇ 14-15 ਦੇ ਅੰਗੁਧ ਵਿਚ ਸੱਚ ਤੇ ਫੀਰੀ ਹੁਇਆ ਸੀ। ਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ

ਸੁਰਕੇ ਦੀ ਜਾਲੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਗਰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਬਡੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਖਾਣਾ ਸੁਰ ਹੋਈਆਂ ਤੇ ਬੁੱਢੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ ਤੇ ਬਾਹਰ ਹੋਈ ਖੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ। ਹੋਏ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦਾਖ਼ਾ ਬੋਲੀਆਂ ਤੇ ਚਾਹ ਤਰਕ ਹੋਈਆਂ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦਾ ਸਮਾ ਆ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਸ਼ੇਬੇ ਕਰਕੇ ਤੇਡਾਨ ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੇ ਨੂੰ ਛਾਣਦਾ ਤੇ 'ਤੇ' ਕੋਟ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਅਧਾਕਾਲ ਬੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਆਇਆ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਨੇੜੇ ਕਰਨੀਆਂ ਦੇ ਪੈਰਟ ਪੈਰਟ ਨੇ ਉਹ ਕਰ ਉਹ ਅਧੀਕ ਵਾਂਗ ਸੁਰਕਿਆਂ 'ਤੇ' ਖੁਸ਼ੀ ਲੱਕੜੀ ਅਡੀਤੀਆਂ ਨਾਲ ਬੋਲ ਪੈਰਟ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦਾਖ਼ਾ ਬੋਲੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਏਆਂ ਸਨ। ਚਾਹ-ਚਾਹ ਕਰਨੀਆਂ ਕੋਟ ਕਰਨੀਆਂ ਸਿਜ਼ੀਤੀਆਂ ਵਿਚ ਨੂੰ ਅਧੀਕ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸੁਰਕੀਆਂ ਕੋਟੀਆਂ ਵਿਚਿਓ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹ ਮੈਨੂੰ 'ਤੇ' ਸੁਰਕੀਆਂ ਨਾਲ ਪੈਰਟ ਲਿਆ।

[illegible]

ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸਪੱਕਸਮੇਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਸ ਹੈ ਸਚ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਸੁਝਾਅ ਅਖ਼ਬਾਰ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਜੋ ਬੋਲਦੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਨ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਅਸੀਂ ਤੋਂ ਅਕਹਿੰਗ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ 28 ਚਿੰਨ੍ਹ ਉਜਾੜ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ 'ਤੇ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ। ਵੇਖੋ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਪ੍ਰੋਕਸੀਆ ਕਿ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਨੇ ਐੱਪ ਦਾ ਮਾਸਕ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਅੱਪ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਫਾਇਦੇ ਵਿੱਚ ਜਿੰਦਗੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ। ਇਸਦੀ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਰੱਖੀ ਗਈ ਕਿ ਸਾਮਾਜੀਕੀ ਨੀਤੀ, ਨਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਹੋਵੇ। ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਹੀ ਉਹ ਦਿਸ਼ਾ ਦਿੱਤੀ। ਲੰਡਨਵਿਖੇ ਦਾ ਵਿਹੁ ਹਾਸਟਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ, ਖੋਜਨਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਿਰਫ਼ ਨਾਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਫਾਇਦੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਸੀ।

ਅੱਪ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਹਰ ਦਿਨ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਗੁਆਚਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਗੁਆਚਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਗੁਆਚਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਗੁਆਚਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸਾਮਾਜੀਕੀ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਗੁਆਚਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਗੁਆਚਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਗੁਆਚਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਨੇਤਾ ਸਮਾਜ ਸਿਰਫ਼ ਇੰਨੀ ਲਾਜ਼ਮੀ, ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਕਿੱਧਰ ਨਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਾ ਹੋਣਾ ਅਸਹਿ ਤੇ ਅਕਹਿ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ। ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਚੁੱਪ ਹੋ ਪਾਰੀ ਬੈਠੀ ਹੋ ਪੁੱਤਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ, ਉਹ ਵੀ ਜਿਹੜੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹੋ ਗਾਰਾਂ ਸਮਾਜ ਪਾਠਾਂ 'ਚ ਬਣਦੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਜਿਥੇ ਬਾਇਬਲ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਤੇ ਜੁਗਮਾਗਮ ਤਕ ਵੀ ਲਗਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਪੜ੍ਹਾ ਕੇ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਉੱਚ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੇ ਬਾਅਦ ਲੀਡਰ ਬਣਾ ਲਏ ਹਨ। ਉਹ ਅਪਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਮੰਗ